

ДО 300-РІЧЧЯ Г.С. СКОВОРОДИ

Ільганаєва В.А.

СКОВОРОДА ГРИГОРІЙ САВИЧ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ ТА ЗАПИТИ СУЧАСНОСТІ

(до виходу академічної збірки творів)

Будь-яка нація завжди знайде імена, що співвідносяться з коренями її душі. Але рідко коли це ім'я урівноважує духовний наслідок народу з мудрістю всього людства. Саме таке ім'я для українського народу є Григорій Сковорода.

Глобальність – відзнака ХХІ століття, вимагає від нас духовних дій. Якщо відсторонитися від матеріальних надбань людства, людина залишалася практично без змін. Її духовність, духовність всього суспільства не тільки не зросла але впала ще нижче. Досить пригадати через які страждання пройшло людство за останнє століття і що воно переживає у наш час. Масштаби кризи тільки зростають. Спектр питань і глибина їх розкриття з посиленнями на вчення Г.С. Сковороди з роками росте. Актуалізація його думок, ідей, настанов продовжується, «але його світ в світі» лишається таким, що є скритим і не спійманим. Можливо, він є першим українцем – людиною світу.

Творчий спадок Г.С. Сковороди – як простір його ідей, думок, відбиваючих зміст і сенс земного буття людини і суспільного розвитку, пізнання себе і всесвіту, індивідуального життя і «сродної праці» в гармонії з природою, виховання і навчання, етику відносин і суспільний устрій та багато чого іншого, що були і залишаються джерелом відповідей на питання сьогодення.

Видання першого повного зібрання творів Г.С.Сковороди є результатом багаторічної праці колективу дослідників життя, творчості, філософії, біографії видатного українського мислителя і поета. Формально, за визначенням самих авторів видання виконано в належному академічному форматі. Книга рекомендована радою Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченко Національної академії наук України. Видання книги здійснено при участі Альбертського товариства збереження української культури м. Едмонтон, Канада. Структура книги містить: Передмову; нарис «Григорій Сковорода» в авторстві Леоніда Ушкалова; повний корпус відомих на сьогодні аутентичних творів Г.С. Сковороди й коментарі до них; нарис «Жизнь Григория Сковороды» Михайла Ковалинського.

В передмові керівник проекту видання цієї книги Л.Ушкалов представляє історію друків текстів Г. Сковороди, характеризує попередні академічні видання творчого доробку Сковороди 1961-1973 рр., формулює завдання авторського колективу нового видання, висловлює подяку виконавцям проекту Олександрі Ушкаловіч, Олегу Марченко, Марії

ДО 300-РІЧЧЯ Г.С. СКОВОРОДИ

Кошубі, Любові Пашініній а також численним колегам та друзям, які словом і ділом підтримували авторів і сприяли утіленню у життя цього проекту.

Автори виконали велику дослідницьку роботу з пошуку першоджерел, підготовки корпусу текстів Г. Сковороди с приписами сучасної текстології, документування цитат, алюзій та ремінісценцій, що зустрічаються в текстах Сковороди. Авторами були проведено розшифрування скорочень, а також відредаговані українські переклади латинських та грецьких текстів Сковороди.

Вагомим доробком науковців є коментарі, що допомагають орієнтуватися у історико-культурному, жанрово-стильовому, концептуально-філософському контекстах текстів Г.С. Сковороди. Безумовно, змістовні коментарі до ідей, універсалів та образів, що були відображені в працях Г. Сковороди, мають значний історико-науковий та гносеологічний сенс з огляду на час формування його поглядів. Звертає на себе увагу той факт, що ідеологія тлумачень світоглядних міркувань філософа чітко утримується в межах старохристиянської та новочасної західних традицій, в яких встановлюється наявний зв'язок вчення Сковороди зі західноєвропейською, східною філософіями і релігійними течіями. Тим не менш, вони дають простір для добудови структури ментальних зв'язків у процесі реконструкції еволюції світоглядних картин світу і надалі виявляти змістовні тези, що поєднують, а не роз'єднують народи світу. Обмежити необмежене, поєднати роз'єдане, сприйняти неосяжне, зрозуміти невідчутне, використовувати не руйнуючи, - це проблеми нашого автономного інтелекту і світосприйняття що породжуються зростаючим бажанням брати і не повертати. Це виклики сучасної цивілізації, характерною рисою якої стає глобальність в будь яких проявах суспільного життя. Також слід зауважити на відсутність довідкового апарату до книги, що для видання академічного формату є обов'язковим.

Системна криза суспільства на поч..XXI ст. продовжує розгортатися, про що свідчать її прояви в усіх складових діяльності, пізнання, взаємодії, загрози, екологічні, техногенні, інформаційні. Головною ознакою нового стану суспільства є розбалансування загального еволюційного процесу, що ставить під загрозу існування суцього, вимагає осягнення інтегральності всесвіту і використання засобів урівноваження деструктивних ентропійних процесів. Усвідомлення масштабів кризи штовхає людство на об'єднання, формування проектів та програм співпраці у вирішенні будь-яких питань життєдіяльності у глобальному вимірі.

При всій своєрідності світосприйняття, жанрово-стилістичних форм свого часу для формування цілісного погляду і формування достойної людини Сковорода ставить на перше місце виховання а потім вже навчання. Знання не може бути не сприйнято серцем. Цей конструкт веде

ДО 300-РІЧЧЯ Г.С. СКОВОРОДИ

нас до розуміння необхідності зміни вектора нашого розвитку від віддалення від природи, її поневолення, руйнування, виснаження до гармонійної коєволюції з нею; від віддалення людей через агресію, боротьбу за лідерство, націоналістичні забобони до планетарної єдності народів; від необмеженого споживання до насолоди достатнім.

Значення нового видання повного корпусу творів Сковороди вимірюються не лише масштабом проведеної роботи, обсягом сторінок видання, але і тим що вона актуалізує постать Г.С. Сковороди, концентрує увагу в цілісності презентації його думок і творів. Ця книга має стати ґрунтовним посібником для сучасної гуманістики, для розвитку інтерпретацій філософського спадку Г.С. Сковороди в сучасних концепціях соціокультурного розвитку сучасної цивілізації. Не можна очікувати, що в такому науковому форматі і його матеріальному втіленні, а також враховуючи її тираж - 300 примірників, книга призначена для широкого кола читачів. На ще вона і не розраховувалася. Слід відзначити, що вихід цієї книги відкриває можливість подальшого розповсюдження творів Г.С. Сковороди у більш популярних виданнях, а також поширення використання творів в програмах виховання і навчання молоді і дорослого населення країни. Це залишається місією всіх прогресивних сіл країни з використанням усіх доступних засобів нового комунікаційного середовища сучасності. Подальша популяризація творів Сковороди дозволить торкнутися струн серця кожної людини, яка не байдужа до долі людства, життя своїх сучасників і майбутнього своїх людей.

Але зістається надія, що подальша обробка, інтерпретація, коментування текстів нашого пращура, їх використання в контексті програм та проектів виховання та навчання, підготовки політиків, менеджерів, фахівців різних галузей зроблять доступними основні світоглядні конструкти Сковороди широкій громаді України.